

С.Я. КОНДРАТЮК

Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна

ЛИШАЙНИКИ ОСНОВНИХ МІСЦЕЗРОСТАНЬ НПП «ГУЦУЛЬЩИНА»

Ключові слова: лишайники, місцезростання, НПП «Гуцульщина», Україна

За комплексом рослинного покриву Національний природний парк (НПП) «Гуцульщина», створений у 2002 р. і розташований у Покутсько-Буковинських Карпатах, відзначається поєднанням типово прикарпатських дубових та дубово-грабових чи дубово-букових лісів, а також гірських смерекових лісів, верхових боліт й угруповань кам'янистих осипів, що більше схожі на рослинність прилеглих Горган.

Викликає деякий подив те, що до останнього часу ми не мали відомостей про лишайники території, недавно включеної до НПП «Гуцульщина». Так, у зведеннях про карпатські лишайники [1, 7] не знаходимо жодних посилань на ліхенологічні дослідження в цьому районі. Щоправда, вказівки про виявлення двох-трьох видів лишайників у Косівському р-ні Івано-Франківської обл. наведені у «Флорі лишайників України» [2, 3] за літературними даними. Однак після досліджень, здійснених у ході підготовки «Атласу географічного поширення лишайників Українських Карпат» [1], з'ясувалося, що дані локалітети знаходяться за межами Косівщини.

Метою нашого повідомлення було наведення перших відомостей щодо найпоширеніших видів лишайників, які відіграють важливу ценотичну роль у різних угрупованнях рослин НПП «Гуцульщина», а також деяких рідкісних видів та лишайників, занесених до «Червоної книги України» [5, 6].

Матеріали та методика досліджень

Матеріалами для цієї публікації слугували колекції автора, зібрані в околицях с. Космач Косівського р-ну Івано-Франківської обл. у 1989 р. та під час спільних ліхено-бріологічних і ліхенологічних експедиційних виїздів у червні—липні й у вересні 2008 р.

Результати досліджень та їх обговорення

Загалом на основі опрацювання вказаних вище матеріалів на території ННП «Гуцульщина» виявлено понад 200 видів лишайників, ліхенофільних і близько-споріднених грибів. З них два види — нові для науки (*Oxneria huculica* S.Y. Kondr. та *Phoma pisutii* S.Y. Kondr. et al., їхні описи та ілюстрації опубліковані в останньому випуску другого тому «Флори лишайників України» [4]). Два види лишайників (*Opegrapha gyrocarpa* Flot. і *Pertusaria rupestris* (DC.) Schaer.) та один вид ліхенофільних грибів *Lichenochora obscuroides* (Linds.) Triebel & Rambold є новими для України. Близько десяти видів, включаючи арктоальпійські *Parmelia omphalodes* (L.) Ach. та *Rhizocarpon alpicola* (Wahlenb.) Rabenh., гірсько-аридний *Lasallia pustulata* (L.) Merat, субсередземноморсько-середньоєвропейський *Bactrospora dryina* (Ach.) A. Massal., а також види з ширшим розповсюдженням у лісовій зоні Голарктики *Arthonia epiphyscia* Nyl., *Buellia griseovirens* (Turner & Borrer ex Sm.) Almb., *Haematomma ochroleucum* (Neck.) J.R. Laundon, *Leproloma vouauxii* (Hue) J.R. Laundon, *Muelleriella pygmaea* (Körb.) D. Hawksw., *Megalaria pulverea* (Borrer) Hafellner & E. Schreiner, *Pachyphiale fagicola* (Hepp) Zwackh, *Psi-lolechia lucida* (Ach.) M. Choisy тощо), є рідкісними в межах Українських Карпат та України в цілому.

Перелік найпоширеніших видів лишайників, що відіграють важливу ценотичну роль у різних угрупованнях рослин НПП «Гуцульщина», а також деяких рідкісних видів лишайників наведено в таблиці. Слід зазначити, що опрацювання великої колекції, зібраної в 2008 р., лише розпочато, оскільки визначення кожного зразка лишайників потребує детального мікроскопічного вивчення. Результати цих досліджень будуть узагальнені у подальших публікаціях. Однак навіть ці перші відомості про лишайники НПП «Гуцульщина» засвідчують велике видове різноманіття даної групи грибів і нагальну потребу їх поглибленого вивчення.

Серед наведених у таблиці лишайників близько 70 видів відіграють важливу роль в угрупованнях (нерідко виступають як доміанти) або ж дуже часто трапляються в окремих ектопах. До останніх слід віднести звичайні на корі широколистяних деревних порід, що зростають як у природних угрупованнях дубових, букових і буково-ялицевих лісів, так і на корі дерев штучних насаджень (у дендропарку, фруктових садах, вуличних насадженнях). Це такі види: *Amandinea punctata* (Hoffm.) Coppins & Schneid., *Caloplaca cerina* (Ehrh. ex Hedw.) Th. Fr., *Caloplaca pyracea* (Ach.) Th. Fr., *Candelaria concolor* (Dick.) Stein, *Candelariella vitellina* (Hoffm.) Müll. Arg., *Candelariella xanthostigma* (Pers.) Lettau, *Evernia prunastri* (L.) Ach., *Flavoparmelia caperata* (L.) Hale, *Graphis scripta* (L.) Ach., *Haematomma ochroleucum* (Neck.) J.R. Laundon, *Hypogymnia physodes* (L.) Nyl. *Lecanora*

Лишайники та ліхенофільні гриби, виявлені в різних рослинних угрупованнях НПП «Гуцульщина»

п/п	Вид	Місцезростання	Субстрат
1.	<i>Acarospora</i> <i>cf.</i> <i>veronensis</i> A. Massal.	відслонення вздовж річок	на пісковик
2.	<i>Agonimia allobata</i> (Stizenb.) P. James	буковий ліс	на корі <i>Fagus sylvatica</i>
3.	<i>Amandinea punctata</i> (Hoffm.) Coppins & Schneid.	у різних лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Abies</i> , <i>Acer platanoides</i> , <i>Fagus</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Aesculus</i> , <i>Juglans</i> , <i>Malus</i> , <i>Prunus</i> , <i>Quercus</i> , <i>Salix</i>)
4.	<i>Arthonia epiphyscia</i> Nyl.	штучні насадження	на сланях <i>Phaeophyscia orbicularis</i> , <i>Ph. dubia</i> , на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Malus</i> , <i>Pyrus</i>)
5.	<i>Aspicilia cinerea</i> (L.) Körb.	відслонення вздовж річок	пісковик
6.	<i>Athelia</i> <i>sp.</i>	штучні насадження	на сланях <i>Oxneria ulophylloides</i> , на корі дерев (<i>Fraxinus</i> , <i>Malus</i> , <i>Picea</i>)
7.	<i>Bactrospora dryina</i> (Ach.) A. Massal.	дубовий ліс	на корі <i>Quercus</i>
8.	<i>Dibaeis baeomyces</i> (L.f.) Rambold & Hertel	узлісся дубового лісу	на ґрунті
9.	<i>Buellia griseovires</i> (Turner & Borrer ex Sm.) Almb.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (сосни веймутової, <i>Acer platanoides</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Malus</i>)
10.	<i>Caloplaca cerina</i> (Ehrh. ex Hedw.) Th. Fr.	штучні насадження	на корі дерев (<i>Fraxinus</i> , <i>Salix</i>)
11.	<i>Caloplaca pyracea</i> (Ach.) Th. Fr.	штучні насадження	на корі дерев (<i>Juglans</i> , <i>Salix</i>)
12.	<i>Candelaria concolor</i> (Dick.) Stein	штучні насадження	на корі дерев (<i>Acer negundo</i> , <i>Ginkgo biloba</i> , <i>Juglans regia</i> , <i>Malus</i> , <i>Populus</i> , <i>Salix</i>)
13.	<i>Candelariella vitellina</i> (Hoffm.) Müll. Arg.	відслонення гірських порід та штучні насадження	на пісковиках та корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Juglans</i> , <i>Fraxinus</i>)
14.	<i>Candelariella xanthostigma</i> (Pers.) Lettau	штучні насадження	на корі дерев (<i>Abies</i> , <i>Acer platanoides</i> , <i>Fagus</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Gleditsia</i> , <i>Malus</i> , <i>Prunus</i> , <i>Pyrus</i> , <i>Quercus</i> , <i>Salix</i>)
15.	<i>Catillaria croatica</i> Zahlbr.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Fagus</i> , <i>Fagus Malus</i> , <i>Fraxinus</i>)
16.	<i>Cetraria islandica</i> (L.) Ach.	верхня межа лісу	на пісковиках
17.	<i>Cladonia bacillaris</i> (Ach.) Nyl.	відслонення порід і штучні насадження	на корі <i>Pinus strobus</i> , на пісковиках
18.	<i>Collema flaccidum</i> (Ach.) Ach.	відслонення порід	на пісковиках
19.	<i>Eopyrenula leucoplaca</i> (Wallr.) R.C. Harris	штучні насадження	
20.	<i>Evernia prunastri</i> (L.) Ach.	штучні насадження	на корі дерев (<i>Quercus</i>)

п/п	Вид	Місцезростання	Субстрат
21.	<i>Flavoparmelia caperata</i> (L.) Hale	штучні насадження	на корі дерев (<i>Malus, Pyrus, Quercus</i>)
22.	<i>Graphis scripta</i> (L.) Ach.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Abies, Acer pseudoplatanus, Carpinus, Fagus</i>)
23.	<i>Haematomma ochroleucum</i> (Neck.) J.R. Laundon	у буковому та дубовому лісах	на корі дерев (<i>Abies, Acer pseudoplatanus, Alnus, Quercus, Tilia</i>)
24.	<i>Hypocnomyce scalaris</i> (Ach. Ex Lilj.) M. Choisy	штучні насадження	на корі <i>Pinus strobus</i>
25.	<i>Hypogymnia physodes</i> (L.) Nyl.	у лісах і штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Betula, Fraxinus, Malus, Quercus, Picea, Prunus</i>)
26.	<i>Lasallia pustulata</i> (L.) Mérat	у верхній частині лісового поясу	на пісковиках
27.	<i>Lecanora carpinea</i> (L.) Vain.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus, A. platanoides, Fagus, Malus, Quercus</i>), на деревині
28.	<i>Lecanora hagenii</i> (Ach.) Ach.	штучні насадження	на корі дерев (<i>Fraxinus, Malus, Picea, Salix</i>)
29.	<i>Lecanora muralis</i> (Schreb.) Rabenh.	у верхній частині лісового поясу	на пісковиках
30.	<i>Lecanora argentata</i> (Ach.) Malme	у буковому та дубовому лісах, штучних насадженнях	на деревині та корі дерев (<i>Acer platanoides, A. pseudoplatanus, Fagus, Malus, Picea, Salix</i>)
31.	<i>Lecidella euphoria</i> (Flörke) Hertel	у буковому, дубовому лісах і штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer platanoides, A. pseudoplatanus, Carpinus, Malus, Quercus, Salix</i>)
32.	<i>Lepraria lobificans</i> Nyl.	у буковому, дубовому лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Cerasus avium, Fagus, Pinus, Quercus, Tilia</i>)
33.	<i>Lepraria incana</i> (L.) Ach.	у лісах та на відслоненнях	на корі дерев (<i>Fagus</i>) і пісковиках
34.	<i>Leproloma vouauxii</i> (Hue) J.R. Laundon	на відслоненнях	на пісковиках
35.	<i>Leproloma membranaceum</i> (Dick.) Vain.	на відслоненнях	на пісковиках
36.	<i>Lichenochora obscuroides</i> (Linds.) Triebel & Rambold	штучні насадження	на слані лишайника <i>Phaeophyscia orbicularis</i>
37.	<i>Lobothallia radiosa</i> (Hoffm.) Hafellner	на відслоненнях	на пісковиках
38.	<i>Megalaria pulvereae</i> (Borrer) Hafellenr & E. Schreiner	на відслоненнях	на пісковіку
39.	<i>Melanelixia fuliginosa</i> ssp. <i>glabratula</i> (Lamy) J.R. Laundon	у дубовому лісі	на корі дерев (<i>Quercus</i>)

п/п	Вид	Місцезростання	Субстрат
40.	<i>Melanohalea elegantula</i> (Zahlbr.) O. Blanco et al.	у лісах	на корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Salix</i>)
41.	<i>Melanohalea exasperatula</i> (Nyl.) O. Blanco et al.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Malus</i>)
42.	<i>Melanelia subargentifera</i> (Nyl.) Essl.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Malus</i> , <i>Salix</i>)
43.	<i>Micarea cf denigrata</i> (Fr.) Hedl.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Salix</i>) і пісковіку
44.	<i>Opegrapha gyrocarpa</i> Flot.	на відслоненнях	на пісковіку
45.	<i>Opegrapha varia</i> Pers.	штучні насадження	на корі дерев (<i>Pyrus</i> , <i>Malus</i>)
46.	<i>Oxneria huculica</i> S.Y. Kondr. = <i>Xanthoria fallax</i> pro parte	штучні насадження	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Malus</i> , <i>Populus</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Aesculus</i>)
47.	<i>Oxneria ulophyllodes</i> (Räsänen) S.Y. Kondr. & Kärefelt = <i>Xanthoria ulophyllodes</i> Räsänen	штучні насадження	на корі дерев (<i>Fraxinus</i> , <i>Ginkgo</i> , <i>Juglans</i> , <i>Malus</i> , <i>Populus</i> , <i>Pyrus</i> , <i>Salix</i>)
48.	<i>Pachyphiale fagicola</i> (Hepp) Zwackh	штучні насадження	на корі дерев (<i>Malus</i>)
49.	<i>Parmelia saxalitis</i> (L.) Ach.	на відслоненнях	на пісковиках
50.	<i>Parmelia ompalodes</i> (L.) Ach.	на відслоненнях	на пісковиках
51.	<i>Parmelia sulcata</i> Taylor	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Malus</i> , <i>Pyrus</i> , <i>Quercus</i> , <i>Salix</i>)
52.	<i>Parmeliopsis ambigua</i> (Wulfen) Nyl.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Picea</i> , <i>Juniperus</i>)
53.	<i>Peltigera preatextata</i> (Flörke ex Sommerf.) Vain.	у лісах та на відслоненнях	на пісковіку, ґрунті
54.	<i>Pertrusaria albescens</i> (Huds.) M. Choisy & Werner	штучні насадження	на корі дерев (<i>Malus</i>)
55.	<i>Pertusaria amara</i> (Ach.) Nyl.	штучні насадження	на корі дерев (<i>Picea</i>)
56.	<i>Pertusaria rupestris</i> (DC.) Schaer.	на відслоненнях	на пісковиках
57.	<i>Pertusaria corallina</i> (L.) Arnold	на відслоненнях	на пісковиках
58.	<i>Phaeophyscia nigricans</i> (Flörke) Moberg	штучні насадження	на корі дерев (<i>Malus</i> , <i>Populus</i> , <i>Salix</i>)
59.	<i>Phaeophyscia orbicularis</i> (Neck.) Moberg	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>A. pseudoplatanus</i> , <i>Fagus</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Ginkgo</i> , <i>Juglans regia</i> , <i>Malus</i> , <i>Populus</i> , <i>Salix</i>)
60.	<i>Phlyctis argena</i> (Spreng.) Flot.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Fagus</i> , <i>Malus</i> , <i>Quercus</i>)
61.	<i>Phoma pisutii</i> S.Y. Kondr., A. Lackovicova et al.	у лісах та штучних насадженнях	на сланях <i>Oxneria ulophyllodes</i>
62.	<i>Physcia ascendens</i> Bitter	у лісах і штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>A. platanoides</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Aesculus</i> , <i>Malus</i> , <i>Quercus</i> , <i>Salix</i>)

п/п	Вид	Місцезростання	Субстрат
63.	<i>Physcia stellaris</i> (L.) Nyl.	у лісах та штучних насадженнях	на деревині та корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Prunus</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Juglans</i> , <i>Malus</i>)
64.	<i>Physcia tenella</i> (Scop.) DC.	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (явір, <i>Acer platanoides</i>)
65.	<i>Physcia dubia</i> (Hoffm.) Lettau	штучні насадження	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Pyrus</i> , <i>Malus</i>)
66.	<i>Physconia distorta</i> (With.) J.R. Laundon	у лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Malus</i> , <i>Juglans regia</i> , <i>Populus</i> , <i>Salix</i>)
67.	<i>Platysmatia glauca</i> (L.) W.L. Culb & C.F. Culb.	у смерекових лісах і штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Abies</i> , <i>Pinus strobus</i>)
68.	<i>Porina cf. aenea</i> (Wallr.) Zahlbr.	у буковому лісі	на корі дерев (<i>Acer platanoides</i> , <i>Fagus</i> , <i>Ulmus</i>)
69.	<i>Pseudevernia furfuracea</i> (L.) Zopf	у лісах і штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Pinus strobus</i> , <i>Pyrus</i>)
70.	<i>Psilolechia lucida</i> (Ach.) M. Choisy	на відслоненнях	на пісковиках
71.	<i>Punctelia subrudecta</i> (Nyl.) Krog	у дубових лісах та штучних насадженнях	на корі дерев (<i>Quercus</i> , <i>Malus</i>)
72.	<i>Pyrenula nitida</i> (Weigel) Ach.	у буковому лісі	на корі дерев (<i>Fagus</i>)
73.	<i>Ramalina farinacea</i> (L.) Ach.	штучні насадження	на корі дерев (<i>Malus</i> , <i>Quercus</i> , <i>Salix</i>)
74.	<i>Rhizocarpon alpicola</i> (Wahlenb.) Rabenh.	на відслоненнях	на пісковиках
75.	<i>Rhizocarpon geographicum</i> (L.) DC	на відслоненнях	на пісковиках
76.	<i>Rhizocarpon viridiatrum</i> (Wulfen.) Körb.	на відслоненнях	на пісковиках
77.	<i>Scoliciosporum chlorococcum</i> (Graewe ex Stenh.) Vězda	у лісах і штучних насадженнях	на деревині та корі дерев (<i>Abies</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Betula</i> , <i>Cerasus avium</i> , <i>Malus</i> , <i>Pinus</i> , <i>Salix</i>)
78.	<i>Scoliciosporum umbrinum</i> (Ach.) Arnold	на відслоненнях	на пісковикі
79.	<i>Telogala olivieri</i> (Vouaux) Nik. Hoffm. & Hafellner	у лісах та штучних насадженнях	на слані <i>Xanthoria parietina</i> , корі дерев (<i>Fraxinus</i>)
80.	<i>Tremella phaeophysciae</i> Diederich & M.S. Christ.	у лісах та штучних насадженнях	на слані <i>Physcia stellaris</i> , корі дерев (<i>Fraxinus</i>)
81.	<i>Umbilicaria polyphylla</i> (L.) Baumg.	на відслоненнях	на пісковиках
82.	<i>Umbilicaria grisea</i> Hoffm.	на відслоненнях	на пісковиках

п/п	Вид	Місцезростання	Субстрат
83.	<i>Usnea</i> sp.	у лісах та штучних насадженнях	на корі <i>Pinus strobus</i>
84.	<i>Verrucaria nigrescens</i> Pers.	на відслоненнях	на бетонованій поверхні, пісковіку, у струмку
85.	<i>Xanthoria parietina</i> (L.) Th, Fr.	у лісах і штучних насадженнях	на корі дерев (явір, <i>Fraxinus Malus</i> ; <i>Juglans regia</i> , <i>Salix</i>)
86.	<i>Xanthoria polycarpa</i> (Hoffm.) Rieber	у лісах та штучних насадженнях	на деревині та корі дерев (<i>Fraxinus</i> , <i>Prunus</i> , <i>Pyrus</i>)
87.	<i>Xanthoriicola physciae</i> (Kalhbr.) D. Hawksw.	у лісах і штучних насадженнях	на слані <i>Xanthoria parietina</i> , корі дерев (<i>Fraxinus</i> , <i>Acer platanoides</i>)

carpineae (L.) Vain., *Lecanora hagenii* (Ach.) Ach., *Lecanora argentata* (Ach.) Malme, *Lecidella euphoria* (Flörke) Hertel, *Lepraria lobificans* Nyl., *Lepraria incana* (L.) Ach., *Melanelixia fuliginosa* ssp. *glabratula* (Lamy) J.R. Laundon, *Melanohalea exasperatula* (Nyl.) O. Blanco et al., *Melanelia subargentifera* (Nyl.) Essl., *Opegrapha varia* Pers., *Oxneria huculica* S.Y. Kondr., *O. ulophyllodes* (Räsänen) S.Y. Kondr. & Kärnefelt, *Parmelia sulcata* Taylor, *Pertrusaria albescens* (Huds.) M. Choisy & Werner, *Pertusaria amara* (Ach.) Nyl., *Phaeophyscia nigricans* (Flörke) Moberg, *Phaeophyscia orbicularis* (Neck.) Moberg, *Phlyctis argena* (Spreng.) Flot., *Physcia ascendens* Bitter, *Physcia stellaris* (L.) Nyl., *Physcia tenella* (Scop.) DC., *Physcia dubia* (Hoffm.) Lettau, *Physconia distorta* (With.) J.R. Laundon, *Porina* cf. *aenea* (Wallr.) Zahlbr., *Pyrenula nitida* (Weigel) Ach., *Ramalina farinacea* (L.) Ach., *Xanthoria parietina* (L.) Th. Fr. та *Xanthoria polycarpa* (Hoffm.) Rieber.

До рідкісних видів лишайників на корі широколистяних порід належать: *Vactrospora dryina* (Ach.) A. Massal., *Buellia griseovires* (Turner & Borrer ex Sm.) Almb., *Catillaria croatica* Zahlbr., *Cladonia bacillaris* (Ach.) Nyl., *Melanohalea elegantula* (Zahlbr.) O. Blanco et al., *Micarea* cf. *denigrata* (Fr.) Hedl., *Pachyphyale phagicola* (Hepp) Zwackh та *Punctelia subrudecta* (Nyl.) Krog.

Частіше на корі хвойних, аніж на корі широколистяних порід, зареєстровані *Hypocenomycete scalaris* (Ach. Ex Lilj.) M. Choisy, *Hypogymnia physodes* (L.) Nyl. *Parmeliopsis ambigua* (Wulfen) Nyl. *Platysmatia glauca* (L.) W.L. Culb & C.F. Culb., *Pseudovernia furfuracea* (L.) Zopf, *Scoliciosporum chlorococcum* (Graewe ex Stenh.) Vězda та *Usnea* sp.

На ґрунті серед відслонень пісковиків зростали *Cetraria islandica* (L.) Ach. і *Peltigera preatextata* (Flörke ex Sommerf.) Vain.; останній вид лишайника та *Dibaeis baeomyces* (L.f.) Rambold & Hertel виявлені і в буковому та дубовому лісах.

На пісковиках та інших кам'янистих субстратах особливо часто трапляються *Acarospora* cf. *veronensis* A. Massal., *Aspicilia cinerea* (L.) Korb., *Candelariella vitellina* (Hoffm.) Müll. Arg., *Collema flaccidum* (Ach.) Ach., *Haematomma ochroleucum* (Neck.) J.R. Laundon, *Lecanora muralis* (Schreb.) Rabenh., *Leproloma membranaceum*

(Dick.) Vain., *Lobothallia radiosa* (Hoffm.) Hafellner, *Micarea* cf. *denigrata* (Fr.) Hedl., *Parmelia saxalitis* (L.) Ach., *Peltigera preatextata* (Flörke ex Sommerf.) Vain., *Pertusaria corallina* (L.) Arnold, *Rhizocarpon geographicum* (L.) DC., *Rhizocarpon viridiatrum* (Wulfen.) Körb., *Scoliciosporum umbrinum* (Ach.) Arnold та *Verrucaria nigrescens* Pers.

Серед лишайників відслонень пісковиків також виявлені рідкісні види: *Lasallia pustulata* (L.) Mérat, *Leproloma vouauxii* (Hue) J.R. Laundon, *Megalaria pulverea* (Borrer) Hafellner & E. Schreiner, *Parmelia ompalodes* (L.) Ach., *Opegrapha gyrocarpa* Flot., *Pertusaria rupestris* (DC.) Schaer., *Psilolechia lucida* (Ach.) M. Choisy, *Rhizocarpon alpicola* (Wahlenb.) Rabenh., *Umbilicaria polyphylla* (L.) Baumg., *Umbilicaria grisea* Hoffm., хоча подекуди вони були представлені великою кількістю особин.

З-поміж ліхенофільних грибів найбільш поширені на території НПП *Arthonia epiphyscia* Nyl., *Athelia* sp., *Telogala olivieri* (Vouaux) Nik. Hoffm. & Hafellner, *Tremella phaeophysciae* Diederich & M.S. Christ. та *Xanthoriicola physciae* (Kalhbr.) D. Hawksw. З цієї екологічної групи ліхенофільних грибів цікавою знахідкою є вид *Lichenochora obscuroides* (Linds.) Triebel & Rambold, який для України наводиться вперше.

На сьогодні серед лишайників, знайдених на території НПП «Гуцульщина», виявлено лише два види, занесені до «Червоної книги України» [5, 6]. Це, зокрема, *Lasallia pustulata* (L.) Mérat та *Melanohalea elegantula* (Zahlbr.) O. Blanco et al. Однак відомості про їх поширення в межах НПП є попередніми і потребують подальших спеціальних досліджень. Ми сподіваємося на розповсюдження інформації щодо поширення видів лишайників, занесених до «Червоної книги України», на території НПП.

Таким чином, попри те, що опрацювання великої колекції лишайників, зібраної у 2008 р., лише розпочато, навіть перші відомості про лишайники НПП «Гуцульщина» засвідчують велике видове різноманіття цієї групи грибів, а також актуалізують потребу їх подальшого поглибленого вивчення.

Висловлюємо глибоку вдячність Л.М. Держипільському та І.Л. Стефураку (НПП «Гуцульщина») за гостинність і всіляку допомогу під час організації та проведення експедицій, Г.В. Савчук, М.В. Томич, В.П. Лосюку (НПП «Гуцульщина»), І.М. Данилику (Львів) — за допомогу в ході експедиції, а також В.М. Вірченку, Т.І. Михайлюк і С.О. Нипорко (Київ) та А. Лукешовій (Прага, Чеська Республіка) — за взаємодію у розв'язанні всіх проблем експедиційного життя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Макаревич М.Ф., Навроцкая И.Л., Юдина И.В. Атлас географического распространения лишайников в Украинских Карпатах. — Киев: Наук. думка, 1982. — 404 с.
2. Окснер А.М. Флора лишайників України: В 2-х т. — Т. 1. — К.: АН УРСР, Ін-т ботаніки, 1956. — 495 с.
3. Окснер А.М. Флора лишайників України: В 2-х т. — Т. 2, вип. 1. — К.: Наук. думка, 1968. — 500 с.
4. Окснер А.М. Флора лишайників України: В 2-х т. — Т. 2, вип. 3. — К.: Наук. думка, 2010. — 648 с.
5. Червона книга України. Рослинний світ. — К.: Укр. енциклопедія, 1996. — 608 с.

6. Червона книга України. Рослинний світ. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 780 с.
7. Kondratyuk S.Ya., Popova L.P., Lackovicova A. & Pisut I. 2003: A Catalogue of the Eastern Carpathian Lichens. — Kiev-Bratislava: M.H. Kholodny Institute of Botany, 2003. — 264 p.

Рекомендує до друку
І.О. Дудка

Надійшла 09.02.2011 р.

С.Я. Кондратюк

Институт ботаники имени Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

ЛИШАЙНИКИ ОСНОВНЫХ МЕСТОПРОИЗРАСТАНИЙ НПП «ГУЦУЛЬЩИНА»

Анализируется встречаемость 87 видов лишайников в основных местопроизрастаниях НПП «Гуцульщина» (дубовый, буковый и буково-пихтовый лес, искусственные насаждения, обнажения горных пород). Указаны три новые для Украины вида (*Opegrapha gyrocarpa* Flot., *Pertusaria rupestris* (DC.) Schaer. и *Lichenochora obscuroides* (Linds.) Triebel & Rambold), арктоальпийские *Parmelia omphalodes* (L.) Ach. и *Rhizocarpon alpicola* (Wahlenb.) Rabenh., горноаридные *Lasallia pustulata* (L.) Merat, субсредиземноморско-среднеевропейский *Bactrospora dryina* (Ach.) A. Massal., а также *Arthonia epiphyscia* Nyl., *Buellia griseovirens* (Turner & Borrer ex Sm.) Almb., *Haematomma ochroleucum* (Neck.) J.R. Laundon, *Leproloma vouauxii* (Hue) J.R. Laundon, *Muelleriella pygmaea* (Körb.) D. Hawksw., *Megalaria pulverea* (Borrer) Hafellner & E. Schreiner, *Oxneria huculica* S.Y. Kondr., *Pachyphiale fagicola* (Hepp) Zwackh, *Phoma pisutii* S.Y. Kondr. et al. и *Psilolechia lucida* (Ach.) M. Choisy, которые являются редкостными в пределах Украинских Карпат и Украины в целом.

Ключевые слова: лишайники, местообитание, НПП «Гуцульщина», Украина.

S.Y. Kondratyuk

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

LICHENS OF MAIN HABITATS OF 'HUTZULSHZHYNIA' NATIONAL NATURE PARK

Distribution of 87 lichen species in the main habitats of 'Hutsulshchyna' National Nature Park is analyzed. Three new for Ukraine species, *Opegrapha gyrocarpa* Flot., *Pertusaria rupestris* (DC.) Schaer., and *Lichenochora obscuroides* (Linds.) Triebel & Rambold, are reported. Data on rare in the Ukrainian Carpathians and in Ukraine as a whole species, arcto-alpine *Parmelia omphalodes* (L.) Ach. and *Rhizocarpon alpicola* (Wahlenb.) Rabenh., montane *Lasallia pustulata* (L.) Merat, Middle-European *Bactrospora dryina* (Ach.) A. Massal., as well as *Arthonia epiphyscia* Nyl., *Buellia griseovirens* (Turner & Borrer ex Sm.) Almb., *Haematomma ochroleucum* (Neck.) J.R. Laundon, *Leproloma vouauxii* (Hue) J.R. Laundon, *Muelleriella pygmaea* (Körb.) D. Hawksw., *Megalaria pulverea* (Borrer) Hafellner & E. Schreiner, *Oxneria huculica* S.Y. Kondr., *Pachyphiale fagicola* (Hepp) Zwackh, *Phoma pisutii* S.Y. Kondr. et al., and *Psilolechia lucida* (Ach.) M. Choisy, are also provided.

Ключевые слова: lichens, localities, 'Hutsulshchyna' National Nature Park, Ukraine.